

Sygn. akt V CZ 25/18

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa R.S.

przeciwko W.Ż. i K.Ż.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 24 kwietnia 2018 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Apelacyjnego we W.

z dnia 8 maja 2017 r., sygn. akt I ACa [...] /16,

1) uchyla zaskarżone postanowienie,

**2) pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania
zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w
sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 maja 2017 r. Sąd Apelacyjny we W. odrzucił skargę kasacyjną powoda R.S. od wyroku tego Sądu z dnia 1 lutego 2017 r. W motywach rozstrzygnięcia stwierdził, że w skardze kasacyjnej nie wskazano, wbrew treści art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c., czy wyrok zaskarżony jest w całości czy w części, który to brak konstrukcyjny stanowi wadę skutkującą jej odrzuceniem *a limine*, na podstawie art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na to postanowienie powód, wnosząc o jego uchylenie, zarzucił naruszenie art. 398⁶ § 2 *in fine* w zw. z art. 130 k.p.c. wobec nieuprawnionego odrzucenia skargi kasacyjnej w sytuacji, gdy ewentualny brak formalny pisma procesowego mógł być usunięty po wezwaniu strony w terminie wyznaczonym przez Sąd.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości czy w części. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że wskazanie to powinno być precyzyjne, wyznacza ono bowiem granice zaskarżenia, a tym samym - wraz z podstawami - kształtuje zakres rozpoznania skargi (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Z tego względu skarżący musi wyraźnie określić, czy zaskarża orzeczenie w całości czy w części.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zaprezentowano pogląd, wyrażony na tle wymogu konstrukcyjnego skargi kasacyjnej określonego w 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., że sformułowanie w skardze kasacyjnej wniosku o zmianę zaskarżonego wyroku sądu drugiej instancji, z pominięciem wniosku o jego uchylenie, nie musi prowadzić do odrzucenia skargi kasacyjnej, jeżeli wnioskowany przez skarżącego sposób rozstrzygnięcia nie budzi wątpliwości (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2007 r., II UZ 15/07, OSNP 2008, nr 17-18, poz. 272, z dnia 16 grudnia 2010 r., I CZ 150/10, nie publ., z dnia 18 marca 2015 r., I CZ 29/15, nie publ., z dnia 17 maja 2016 r., I PZ 5/16, OSNP 2017, nr 12, poz. 162, z dnia 30 września 2016 r., I CZ 54/16, nie publ., i z dnia 30 września 2016 r., I CZ 54/16, nie publ.).

Stwierdzono również, że niewskazanie daty wydania postanowienia, które było jedynym wydanym w sprawie pod tą sygnaturą postanowieniem sądu drugiej instancji, w sytuacji, gdy treść skargi w sposób oczywisty umożliwia identyfikację orzeczenia, od którego została wniesiona, nie może być uznane za niespełnienie wymagania konstrukcyjnego skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2016 r., II CZ 42/16, nie publ.).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym zażalenie podzielił przywołane stanowisko, uważając, że pogląd ten znajduje analogiczne zastosowanie do wymogu określenia w skardze zakresu zaskarżenia. Przyjąć zatem należy, że w sytuacji, gdy bez szczegółowego badania skargi kasacyjnej, w sposób oczywisty wynika z niej zakres zaskarżenia, oznaczenie w skardze zaskarżonego wyroku, bez wskazania zakresu zaskarżenia, należy kwalifikować, jako oczywistą omyłkę, nie powodującą odrzucenia skargi.

Nie budzi wątpliwości, że odstępienie przez Sąd od literalnej wykładni przepisów dotyczących formalnych wymogów skargi kasacyjnej każdorazowo podlega ocenie Sądu, który rozpoznaje sprawę (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2016 r., III CZ 22/16, nie publ. i z dnia 15 czerwca 2016 r., II CZ 43/16, nie publ.). W analizowanym przypadku zakres zaskarżenia nie budzi żadnych wątpliwości. Powód dochodził bowiem zapłaty kwoty 150.000 zł, a na skutek uwzględnienia apelacji pozwanych i oddalenia apelacji powoda jego powództwo zostało oddalone w całości. W skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia została wskazana na 150.000 zł, a skarżący precyzyjnie oznaczył zakres uchylenia wyroku (art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c.), wnosząc o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania. Wartość przedmiotu zaskarżenia, powiązana z wnioskami skargi, prowadzi zatem do jednoznacznego wniosku, że powód skargą kasacyjną zaskarża wyrok w całości.

Ten zabieg interpretacyjny dotyczący ustalenia zakresu zaskarżenia, ma swoją podstawę w treści art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c., który pozwala potraktować w rozpoznawanej sprawie, brak sformułowania zakresu

zaskarżenia, jako oczywistą niedokładność. Odrzucenie przez Sąd Apelacyjny skargi kasacyjnej powoda z uwagi na formalny błąd pełnomocnika, mający charakter oczywistej niedokładności, jest nadmiernym formalizmem oraz zbyt dotkliwą i nieproporcjonalną do wagi błędu sankcją, zwłaszcza, że ogólną miarę staranności, której dochowanie nie powoduje ujemnych konsekwencji dla strony, określa art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2007 r., II UZ 15/07, OSNP 2008, nr 17-18, poz. 272 i z dnia 14 stycznia 2015 r., I CZ 116/14, nie publ. oraz wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 marca 2002 r., P 9/01, OTK-A 2002, nr 2, poz. 14 i z dnia 20 maja 2008 r., P 18/07, OTK - A 2008, nr 4, poz. 61).

Niezależnie od powyższego dostrzeżenia wymaga, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 1 lipca 2008 r., SK 40/07 (OTK - A 2008, nr 6, poz. 101) stwierdził, że art. 398⁶ § 2 i 3 w zw. z art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 22 maja 2009 r. jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 i art. 2 Konstytucji RP, a odrzucenie *a limine* skargi kasacyjnej, która nie spełnia wymagania przewidzianego w dotychczasowym art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c., uznał za przejaw nierzetelnego ukształtowania procedury sądowej. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego miał charakter zakresowy, dotyczył wyłącznie odrzucenia skargi kasacyjnej w przypadku niesformułowania w niej wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia. W konsekwencji, poza zakresem badania konstytucyjności pozostały inne wypadki odrzucenia skargi kasacyjnej z powodu braków formalnych, bez wzywania do ich uzupełnienia, w tym sformułowania zakresu zaskarżenia (art. 398⁴ § 1 pkt 1 k.p.c.). W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie jednak stwierdził, że taki stan rzeczy doprowadzi do zróżnicowania sankcji wiążących się z istnieniem braków wskazanych w art. 398⁴ § 1 k.p.c. i tworzących konstrukcyjne komponenty skargi kasacyjnej, z których część pozostanie brakami nieusuwalnymi. W konsekwencji wskazał, że przywrócenie stanu konstytucyjności w rozważanym zakresie (bez przesądzania jej postaci), eliminujące przyczyny nieproporcjonalności unormowania, która zadecydowała o niekonstytucyjności, może odbyć się w drodze stosownej interwencji ustawodawcy lub odpowiedniego ukształtowania praktyki orzeczniczej.

Realizując przytoczony wyrok Trybunału Konstytucyjnego, ustawą z dnia 19 marca 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr. 69, poz. 593) zmieniono treść art. 398⁴ i art. 398⁶ § 1 k.p.c., jedynie w zakresie nałożenia na sąd obowiązku wzywania do usunięcia braków wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jej uzasadnienia. Mimo jednoznacznego wskazania przez Trybunał Konstytucyjny, że z perspektywy przywołanych w nim wzorców konstytucyjnych również pozostałe wymagania formalne skargi kasacyjnej, nie stanowiące skargi co do istoty, muszą być traktowane, jako usuwalne, ustawodawca nie zdecydował o dokonaniu modyfikacji analizowanej regulacji. Nie zwalnia to jednak Sądu od obowiązku dokonywania prokonstytucyjnej wykładni stosowanych przepisów proceduralnych.

Argumentację tę wzmacnia wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 kwietnia 2014 r. (SK 22/11, OTK - A 2014, nr 4, poz. 37), rozstrzygający podobny problem powstały na gruncie postępowania sądowoadministracyjnego, w którym stwierdzono, że art. 180 w zw. z art. 178 i art. 176 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2012 r., poz. 270, ze zm. - dalej: „p.p.s.a.”) w zakresie, w jakim przewiduje odrzucenie, bez wezwania do usunięcia braków, skargi kasacyjnej, niespełniającej wymogu zamieszczenia w niej wniosku o uchylenie lub zmianę orzeczenia wraz z oznaczeniem zakresu żądanego uchylenia lub zmiany, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz art. 78 Konstytucji, a także wywodzoną z art. 2 Konstytucji zasadą ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. W realizacji tego orzeczenia doszło do zmiany art. 176 p.p.s.a., a do prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi został wprowadzony nowelą z dnia 9 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. poz. 171) art. 177a, zgodnie z którym, jedynie przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, stanowiące o istocie skargi kasacyjnej, są elementem konstrukcyjnym skargi kasacyjnej, którego brak skutkuje jej odrzuceniem, bez uprzedniego wzywania do usunięcia któregoś z tych braków. Wszystkie pozostałe braki skargi kasacyjnej, w tym wskazanie zakresu zaskarżenia, wymagają wszczęcia procedury naprawczej.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ k.p.c.

jw

ał